

LIBERTUS

BORÇLAR HUKUKU

Müfettişlik

Uzmanlık

Denetmenlik

Banka Sınavları

Gelir Uzmanlığı

Vergi Müfettişliği

Hâkimlik

Konu Anlatımlı

Örnekler

Yorumlar

Uyarılar

Pratik Bilgiler

Özgün Sorular ve Açıklamaları

Çıkış Sorular ve Açıklamaları

QR KODU OKUTARAK
VİDEO DERSLERİ HEMEN İZLE
Lütfen detaylı bilgi için ön sözü okuyunuz.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

LIBERTUS BORÇLAR HUKUKU KONU ANLATIMLI

ISBN 978-0-2022-0015-6

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

"Bu kitapta yer alan geçmiş yıllarda ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavlardaki **ÇIKMIŞ SORULAR**'ın her hakkı ÖSYM'ye aittir. Hangi amaçla olursa olsun, tamamının veya bir kısmının kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması ya da kullanılması, yayımlanması ÖSYM'nin yazılı izni olmadan yapılamaz. **Pegem Akademi Yayıncılık telif ücreti ödeyerek bu izni almıştır.**"

9. Baskı: 2023, Ankara

Yayın-Proje: Özge Türk

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.

Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

SUNU

Değerli Adaylar,

Bireyler arasındaki borç ilişkisini düzenleyen “Borçlar Hukuku” ile ilgili gerekli kavram, ilke ve sözleşmelerden bahseden bu kitabımız yeni Borçlar Kanunu’na göre oluşturulmuştur. Her konunun sonunda konunun anlaşılmasına yönelik çözümlü ve cevaplı testlere yer veren kitabımız KPSS ve kurum sınavlarına yönelik hazırlanmıştır.

Bu kitaba ilişkin sorularınızı **pegem@pegem.net** adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Pegem Akademi

QR kod ile ilgili bilgiler bir sonraki sayfada yer almaktadır.

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Uygulamanızı Kullanabilmeniz İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

Kapaktaki QR kodunu herhangi bir kod okuyucu uygulaması ile okutarak ilgili Pegem Kampüs uygulamasını indirebilirsiniz.

Üyelik ekranına erişebilmek için; "Kayıt Ol" butonuna tıklayarak, üyelik formunu eksiksiz doldurduktan sonra uygulamayı kullanmaya başlayabilirsiniz.

Üye girişi yaptıktan sonra açılan pencerede kategori menüsünden "Aktivasyon Kodlarım", seçerek "Kod Ekle"ye tıklayıp kitabınız ile birlikte size iletilen aktivasyon kodu ile aktivasyon işlemlerini gerçekleştirebilirsiniz.

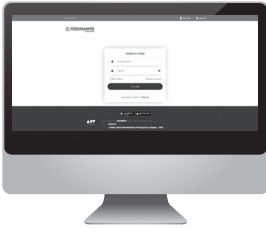
Aktivasyonunu yapmış olduğunuz konu anlatım kitabınızı "Video Dersler" sekmesinden görüntüleyebilir ve videolarınızı izlemeye başlayabilirsiniz.

Kitabın içerisindeki QR'ı okutarak ilgili kitabınızın videolarını izleyebilirsiniz.

Pegem Kampüs Web Sitesi Üzerinden Videolarınıza Erişebilmek İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

- 1 Mevcut tarayıcınıza <https://dijital.pegemkampus.com> yazarak web sitemiz üzerinden erişim sağlayabilirsiniz.
- 2 Pegem Kampüs üyeliğiniz yoksa "Kayıt Ol" butonuna tıkladıktan sonra formu doldurarak üyelik işlemlerinizi gerçekleştirebilirsiniz.
- 3 Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sağ üst sekmede yer alan "Aktivasyon Kodlarım" alanından kodunuzu aktif edebilirsiniz.
- 4 Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra kategori alanından "Video Dersler" sekmesine tıklayarak videolarınıza ulaşabilirsiniz..

Aktivasyon Kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.

Aktivasyon Kodu ile aktif ettiğiniz video dersler 31 Ağustos 2023 tarihine kadar geçerlidir.

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Borçlar Hukukunun İlkeleri, Tarafları, Konusu, Kaynakları ile Sorumluluk Türleri

I. GİRİŞ.....	1
II. BORÇLAR HUKUKUNA HÂKİM OLAN TEMEL İLKELER.....	1
III. BORÇLAR HUKUKUNUN TARAFLARI VE KONUSU	4
A. Edim.....	4
B. Türleri.....	4
IV. BOROUN KAYNAKLARI.....	10
V. BORÇ İLİŐKİLERİNDEN DOĞAN HAKLAR VE YÜKÜMLÜLÜKLER	11
1. Haklar	11
2. Yükümlülükler.....	13
CEVAPLI SORULAR	15
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	20
ÇÖZÜMLER	24

2. BÖLÜM

Hukuki İşlemlerden (Sözleşmelerden) Doğın Borçlar

I. HUKUKİ İŞLEMLERDEN DOĞAN BORÇLAR	27
A. HUKUKİ İŞLEMLER.....	27
B. HUKUKİ İŞLEM TÜRLERİ	28
ÖN SÖZLEŞME.....	30
1. Sözleşmelerin Kurulması.....	31
2. Sözleşmelerin Kurulma - Hüküm ve Sonuçlarını Doğurma Anı.....	33
3. Sözleşmelerde Geçerlilik Koşulları	36
A. ŞEKİL.....	36
B. İRADE İLE İRADE AÇIKLAMASI ARASINDAKİ UYGUNSUZLUK HÂLLERİ	41
CEVAPLI SORULAR	57
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	63
ÇÖZÜMLER	70

3. BÖLÜM

Haksız Fiilden Doğın Borçlar

I. HAKSIZ FİLDEN DOĞAN BORÇLAR	75
A. Hukuka Aykırı Fiil	75
B. Kusur.....	77
C. Zarar	78
D. İliyet (Nedensellik) Bağı	79

II. ZARARIN HESAPLANMASI.....	81
A. Zararın Hesaplanmasında.....	81
B. Tazminatın Hesaplanmasında.....	82
C. Maddi Tazminat Miktarının Hesaplanmasında Dikkate Alınacak Hususlar	83
III. HAKSIZ FİİLDE VE RÜCU İSTEMİNDE ZAMAN AŞIMI	84
IV. KUSURSUZ SORUMLULUK HÂLLERİ.....	85
A. Hakkaniyet İlkesine Dayanan Sorumluluk.....	86
B. Tehlike İlkesine Dayanan Sorumluluk	86
C. Özen İlkesine Dayanan Sorumluluk.....	88
V. YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLİNDEN SORUMLULUK	92
CEVAPLI SORULAR	93
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	99
ÇÖZÜMLER	106

4. BÖLÜM

Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Borçlar

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇLAR.....	111
A. Koşulları	111
B. Sebepsiz Zenginleşmenin Sonuçları.....	114
C. Giderlerin İstenebilmesi	115
D. Sebepsiz Zenginleşmede Zaman Aşımı	115
E. Sebepsiz Zenginleşme Defi	116
CEVAPLI SORULAR	117
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	122
ÇÖZÜMLER	126

5. BÖLÜM

Borçların İfası

I. BORÇLARIN İFA EDİLMESİ	129
A. Kısmi İfa	129
B. İfa Amacıyla Edim	130
C. İfa Yerine Geçen Edim	130
II. BORÇLARIN İFA EDİLMEMESİ	134
1. İmkânsızlık.....	134
2. Temerrüd	136
CEVAPLI SORULAR	145
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	151
ÇÖZÜMLER	157

6. BÖLÜM**Borçlar Hukukunda Düzenlenmiş Sözleşmeler**

BORÇLAR HUKUKUNDA DÜZENLENMİŞ BAZI SÖZLEŞME TÜRLERİ.....	161
1. İlan Suretiyle Vaad Sözleşmesi	161
2. Genel İşlem Koşulları	162
3. Pey (Bağlanma) Akçesi	163
4. Cayma (Pişmanlık) Akçesi.....	164
5. Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenme	164
6. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	164
7. Alacağın Temliki (Devri) Sözleşmesi	165
8. Borcun Nakli	168
9. Ceza Koşulu (Cezai Şart).....	169
10. Şarta Bağlı Sözleşmeler.....	169
11. Müteselsil Borçluluk Sözleşmeleri	171
CEVAPLI SORULAR	174
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	181
ÇÖZÜMLER	186

7. BÖLÜM**Borcu Sona Erdiren Sebepler ve Zaman Aşımı**

I. BORCU SONA ERDİREN SEBEPLER	191
1. İfa.....	191
2. Kusursuz İmkânsızlık.....	192
3. İbra	192
4. Yenileme.....	193
5. Birleşme.....	193
6. Takas	193
II. ZAMAN AŞIMI	196
1. Genel Olarak	196
2. Zaman Aşımı Süresi ile Hak Düşürücü Süre Arasındaki Ayırım.....	200
3. Zaman Aşımının Sonuçları	201
4. Eksik Borçlar.....	201
CEVAPLI SORULAR	203
ÇÖZÜMLÜ SORULAR	208
ÇÖZÜMLER	213

1. BÖLÜM

BORÇLAR HUKUKUNUN İLKELERİ - TARAFLARI - KONUSU - KAYNAKLARI İLE SORUMLULUK TÜRLERİ

I. GİRİŞ

Borçlar Hukuku bireyle diğer bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen bir hukuk dalı olduğu için “özel hukuk” türlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle taraflar arasında uygulanan bir eşitlik ve genellik söz konusudur. Başka bir ifadeyle taraflar özgür iradelerini ortaya koyarak sözleşme koşullarını karşılıklı belirleyebileceklerdir. Bu açıdan bakıldığında Borçlar Hukukuna hâkim olan bazı ilkeler ortaya çıkmaktadır.

II. BORÇLAR HUKUKUNA HÂKİM OLAN TEMEL İLKELER

Borçlar Hukukuna hâkim olan temel ilkelerin başlıcaları şunlardır:

- ❖ İrade özgürlüğü ilkesi
- ❖ Nispiyet ilkesi
- ❖ Dürüstlük ilkesi
- ❖ Kusurlu sorumluluk ilkesi
- ❖ Karşılıklılık (ıvazlılık) ilkesi
- ❖ Borçlunun ikametinde ifa ilkesi
- ❖ 3. kişilerin aleyhine borç ilişkisi kurulamaması ilkesi

A) İrade Özgürlüğü İlkesi: Kişilerin kendi lehine haklar ve aleyhine borçlar yaratabilmesi olarak da ifade edilebilen bu ilke, kendi içinde üç alt ilkeyi barındırmaktadır. Buna göre;

a) Sözleşme özgürlüğü: Kişinin sözleşme yapıp yapmamakta, yapacaksa kiminle sözleşme yapacağını seçebilmesinde ve hatta bu sözleşmenin tipini ve içeriğini dilediği gibi belirleyebilmesinde ve de sözleşmeyi değiştirip sona erdirebilmesinde serbest olması gerektiğine ilişkin ilkedir.

KPSS Çıkmış Soru

Borçlar Kanununa göre sözleşme özgürlüğü aşağıdaki özgürlüklerden hangisini kapsamaz?

- A) Sözleşme yapma özgürlüğü
- B) Sözleşmenin diğer tarafını seçme özgürlüğü
- C) Sözleşmenin içeriğini düzenleme özgürlüğü
- D) Geçerlilik şekline tabi bir sözleşmeyi bu şekilde uymadan yapma özgürlüğü
- E) Sözleşmeyi değiştirme veya ortadan kaldırma özgürlüğü

Cevap D

Bu ilkenin “sözleşme yapma mecburiyeti” adı verilen önemli bir istisnası bulunmaktadır. Nitekim kamu hizmeti görmekte olan PTT, TEK, Belediye Otobüs İşletmeleri vb. kamu kurum ve kuruluşları kendilerine talepte bulunan kişilerle sözleşme yapmak zorundadırlar.

b) Eşitlik İlkesi: Borç ilişkisinin tarafları olan alacaklı ve borçludan hiçbiri kanun tarafından diğeri karşısında bir üstünlüğe sahip kılınmamıştır. Ancak bu temel anlayışa rağmen bazı durumlarda (tüketiciyi korumak, işçi lehine yorum yapmak gibi) sözleşmenin sosyal ve ekonomik anlamda zayıf olan tarafını korumak ve böylece taraflar arasındaki ilişkiyi dengede tutabilmek adına düzenlemeler yapılarak istisnalar da yaratılabilmektedir. Örneğin; genel işlem koşullarını bu çerçevede değerlendirmek mümkündür.

c) Şekil Serbestisi İlkesi: Kanuna göre “Sözleşmenin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe hiçbir şekilde tabi değildir.” Bu nedenle taraflar bir sözleşmeyi ister sözlü, ister adi yazılı veya resmî şekilde yapabilirler. Ancak bu ilkenin de birtakım istisnaları vardır. Bunlar ispat şekli ve geçerlilik şekline tabi sözleşmelerdir.

B) Nispilek İlkesi: Sözleşme kural olarak onu yapan tarafları bağlar yani üçüncü kişileri etkilemez. Ancak kuvvetlendirilmiş nispi haklar (şerh verilen şahsi haklar) ile üçüncü kişi yararına sözleşmeler ve üçüncü kişilerin ifası bu ilkenin çok önemli istisnalarındandır.

KPSS Çıkmış Soru

Borç ilişkisinden doğan haklar, kural olarak sadece alacaklı ve borçlu arasında sonuç doğurur. Alacaklı, bu hakkını sadece borçluya karşı ileri sürebilir.

Yukarıda verilen bilgi borçlar hukukunun hangi temel ilkesi ile ilgilidir?

- A) Nispilek
- B) Eşitlik
- C) Sözleşme serbestisi
- D) İvazlılık (Karşılıklılık)
- E) Dürüstlük

Cevap A

C) Dürüstlük İlkesi: Tarafların gerek sözleşme öncesinde, gerek sözleşme sırasında ve gerekse sözleşme sonrasında birbirlerine karşı dürüst bir kişi olarak hareket etmekle yükümlü olduklarına dair ilkedir. Nitekim yan yükümlülüklerde dürüstlük kuralı önemli rol oynamaktadır.

D) Kusurlu Sorumluluk İlkesi: Tarafların, yaptıkları sözleşmeye aykırı davranması halinde ya da haksız fiil sonucu diğer taraf zarar görmüş olabilir. İşte bu zararın karşılanması tazminatla mümkündür. Tazminat sorumluluğu için kişinin kusurlu davranışının varlığı aranmaktadır. Ancak bu ilkenin de “kusursuz sorumluluk hâlleri” olarak adlandırılan önemli istisnaları bulunmaktadır. Ev, başkanlarının sorumluluğu, adam çalıştıranların sorumluluğu, motorlu araç işletenlerin sorumluluğu, hayvan idare edenlerin sorumluluğu, bina ve yapı eseri sahiplerinin sorumluluğu gibi.

E) İvazlılık İlkesi: Kural olarak sözleşmeler, karşılıklı borç doğururlar yani taraflar birbirlerine karşı edimle yükümlüdürler. Örneğin bir satış sözleşmesinde satıcı sattığı eşyayı teslim etmekle borçlu iken alıcı taraf da buna karşılık bedeli ödemek borcu ile yükümlüdür. Fakat buna rağmen tek taraflı hukuki işlemler (vasiyetname, vakıf kurma gibi) hatta iki taraflı olmakla birlikte sadece bir tarafa borç yükleyen (bağışlama gibi) sözleşmeler de bulunmaktadır. Bu tip sözleşmeler de bu kuralın istisnalarını teşkil etmektedir.

F) Borçlunun İkametgâhında İfa İlkesi: Borçlar Kanunu m.89’a göre “Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır;

- ❖ Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
- ❖ Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
- ❖ Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

G) Üçüncü Kişilerin Aleyhine Borç İlişkisi Kurulamaması İlkesi: Sözleşmede borç altına girecek kişinin özgür iradesinin varlığının aranıyor olmasının sonucu olarak üçüncü kişiler herhangi bir irade açıklamasında bulunmaksızın başkalarınınca yapılan bir sözleşme gereği borç altına sokulamazlar.